

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Χημικών Μηχανικών
Τομέας Ανάλυσης, Σχεδιασμού και Ανάπτυξης
Διεργασιών και Συστημάτων

Μηχανική Φυσικών Διεργασιών

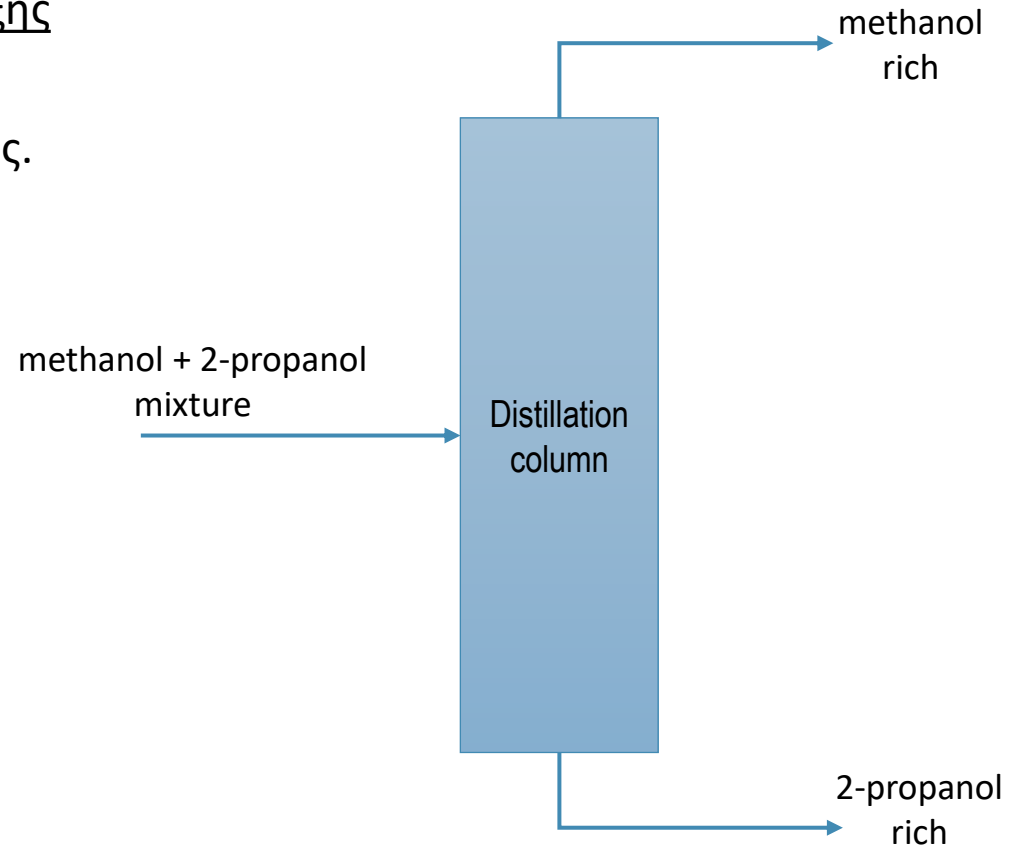
Εργαστηριακή άσκηση 3
Κλασματική απόσταξη

Σκοπός

- Πειραματική μελέτη της κλασματικής απόσταξης συνεχούς λειτουργίας για το διαχωρισμό δυαδικού μίγματος μεθανόλης/ισοπροπανόλης.
- Διερεύνηση της επίδρασης βασικών παραμέτρων λειτουργίας στον διαχωρισμό

Τι είναι απόσταση

Γενικά, απόσταση καλείται η διεργασία διαχωρισμού των συστατικών ομογενούς υγρού μίγματος με αξιοποίηση της διαφοράς των πτητικότητων (ή αλλιώς των συντελεστών κατανομής), $k_i = \frac{y_i}{x_i}$, των συστατικών του μίγματος.

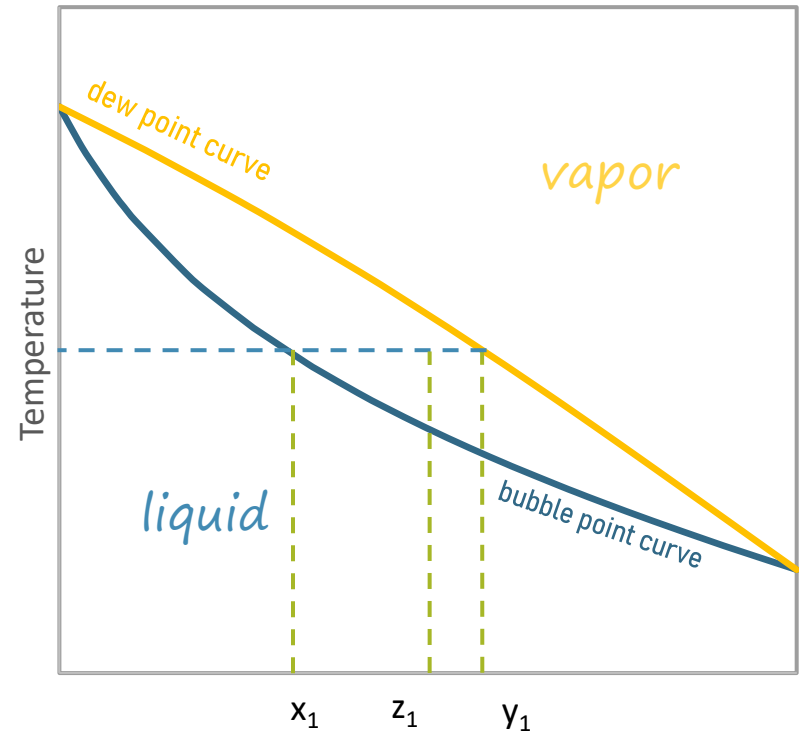
$$\text{Σχετική πτητικότητα } \alpha_{ij} = \frac{k_i}{k_j} = \frac{y_i/x_i}{y_j/x_j}$$

- Υψηλές πιέσεις: $x_i \hat{\phi}_i^l = y_i \hat{\phi}_i^v \rightarrow k_i = \frac{\hat{\phi}_i^l}{\hat{\phi}_i^v}$
- Χαμηλές πιέσεις: $y_i \hat{\phi}_i^v P = x_i \gamma_i \phi_i^s P_i^s(Pe)_i \rightarrow k_i = \frac{\gamma_i \phi_i^s P_i^s(Pe)_i}{\hat{\phi}_i^v P}$
- Ιδανικά διαλύματα (Νόμος Raoult): $y_i P = x_i P_i^s \rightarrow k_i = \frac{P_i^s}{P}$

Ιδανικά διαλύματα - Σχετική πτητικότητα

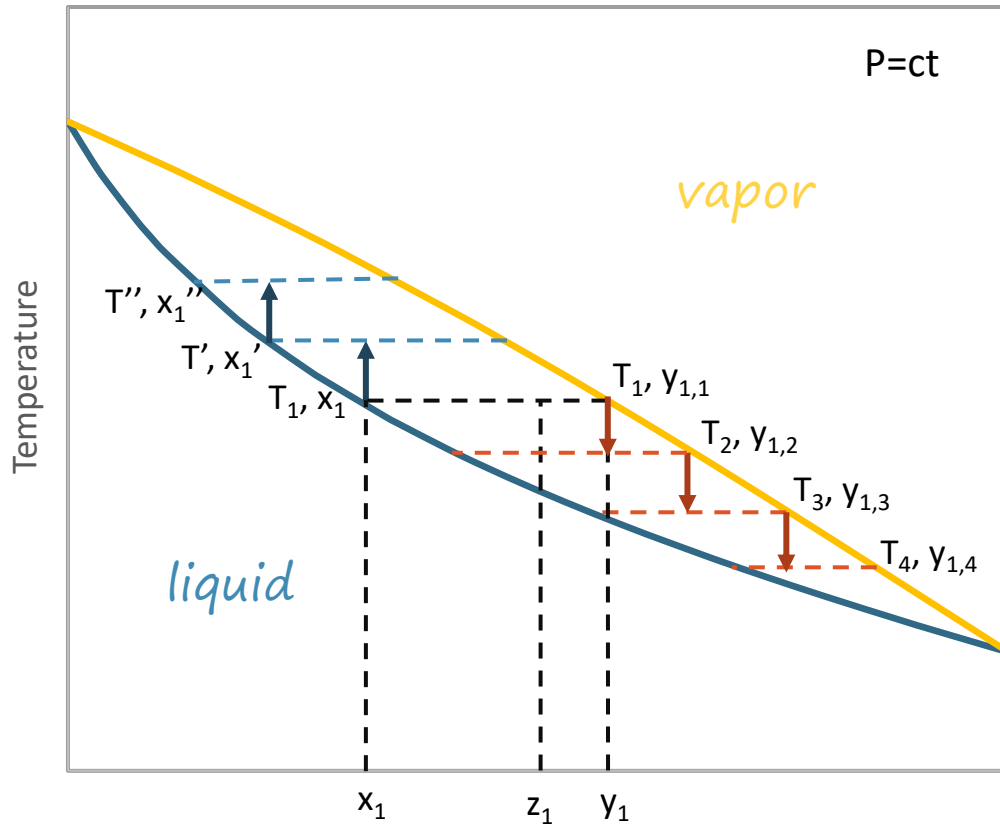
$$\alpha_{ij} = \frac{P_i^s}{P_j^s}$$

Ισορροπία Υγρού-Ατμού δυαδικού μίγματος υπό σταθερή πίεση

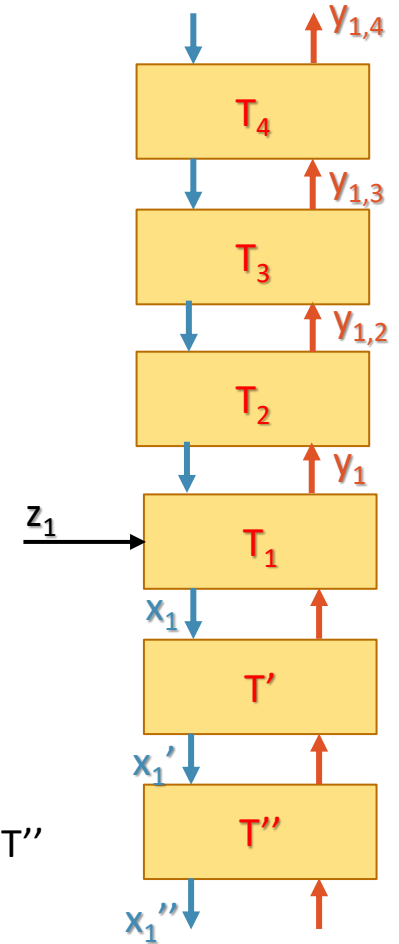

- Πιο πτητικό συστατικό το 1 (χαμηλότερο σημείο βρασμού)

Αρχή λειτουργίας κλασματικής απόσταξης συνεχούς λειτουργίας

Η απόσταξη συνεχούς λειτουργίας είναι συνδυασμός πολλών δοχείων (βαθμίδων) ισορροπίας όπου η έξοδος κάθε βαθμίδας αποτελεί την είσοδο της επόμενης.

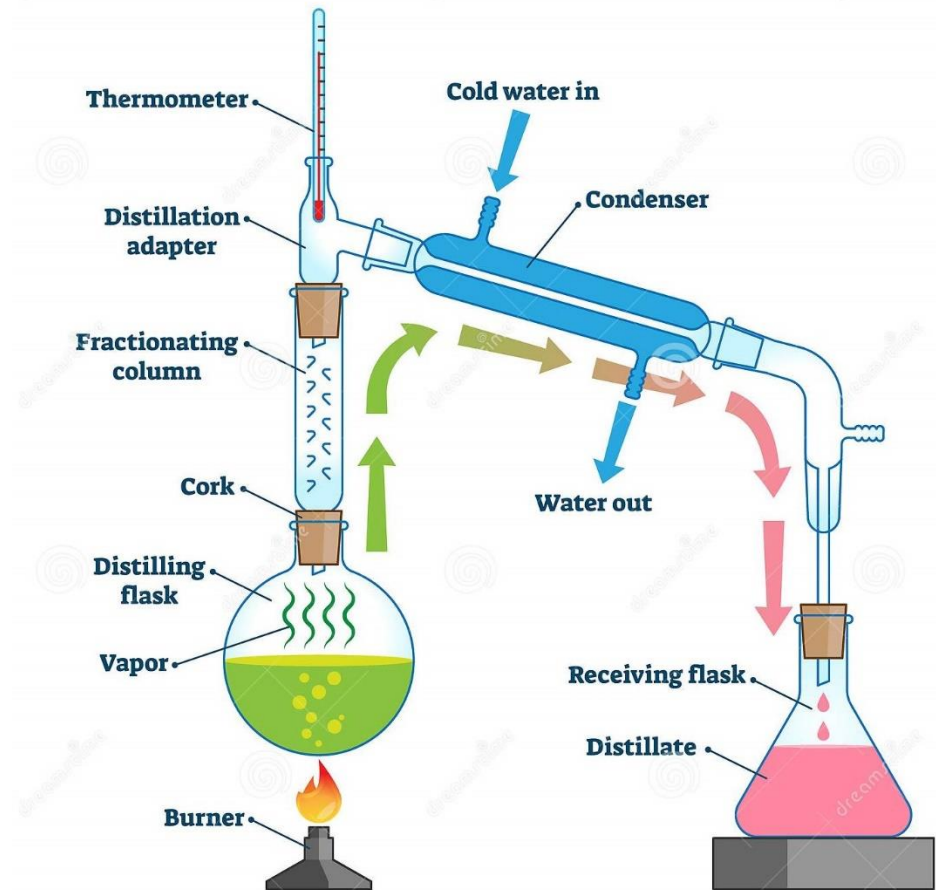

$$T_4 < T_3 < T_2 < T_1 < T' < T''$$

Έχετε ήδη μελετήσει πειραματικά...

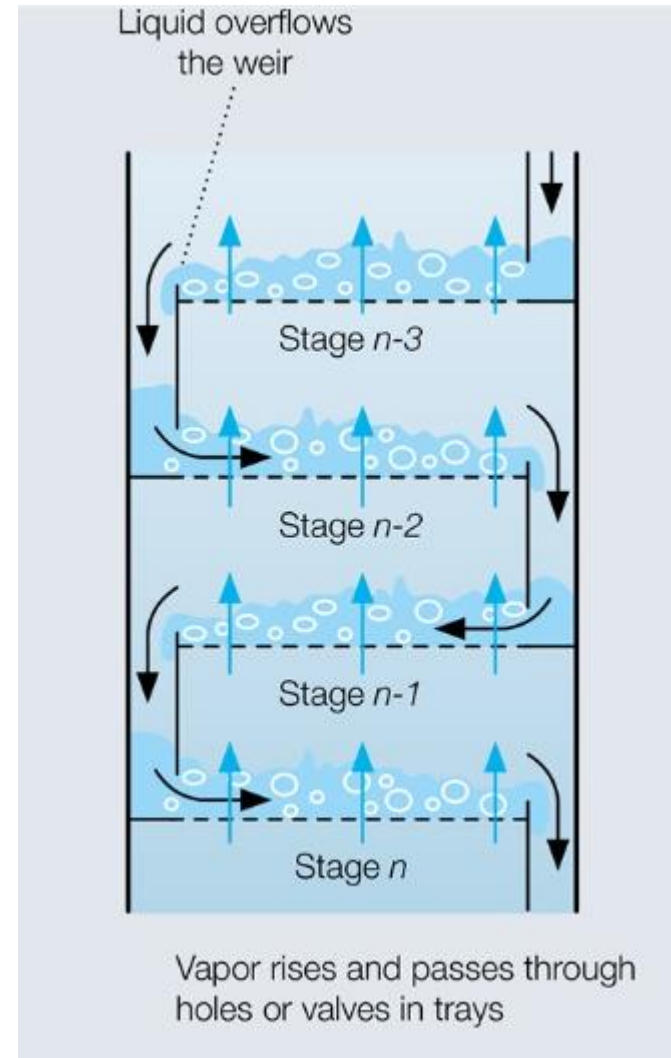
Διαφορική απόσταξη (Ασυνεχούς λειτουργίας)

- Η σύσταση του αποστάγματος (και του υπολείμματος) μεταβάλλεται με το χρόνο.
- Λόγω της μεταβολής της σύστασης του υπολείμματος η θερμοκρασία του συστήματος αυξάνεται σταδιακά με το χρόνο

Στήλη απόσταξης

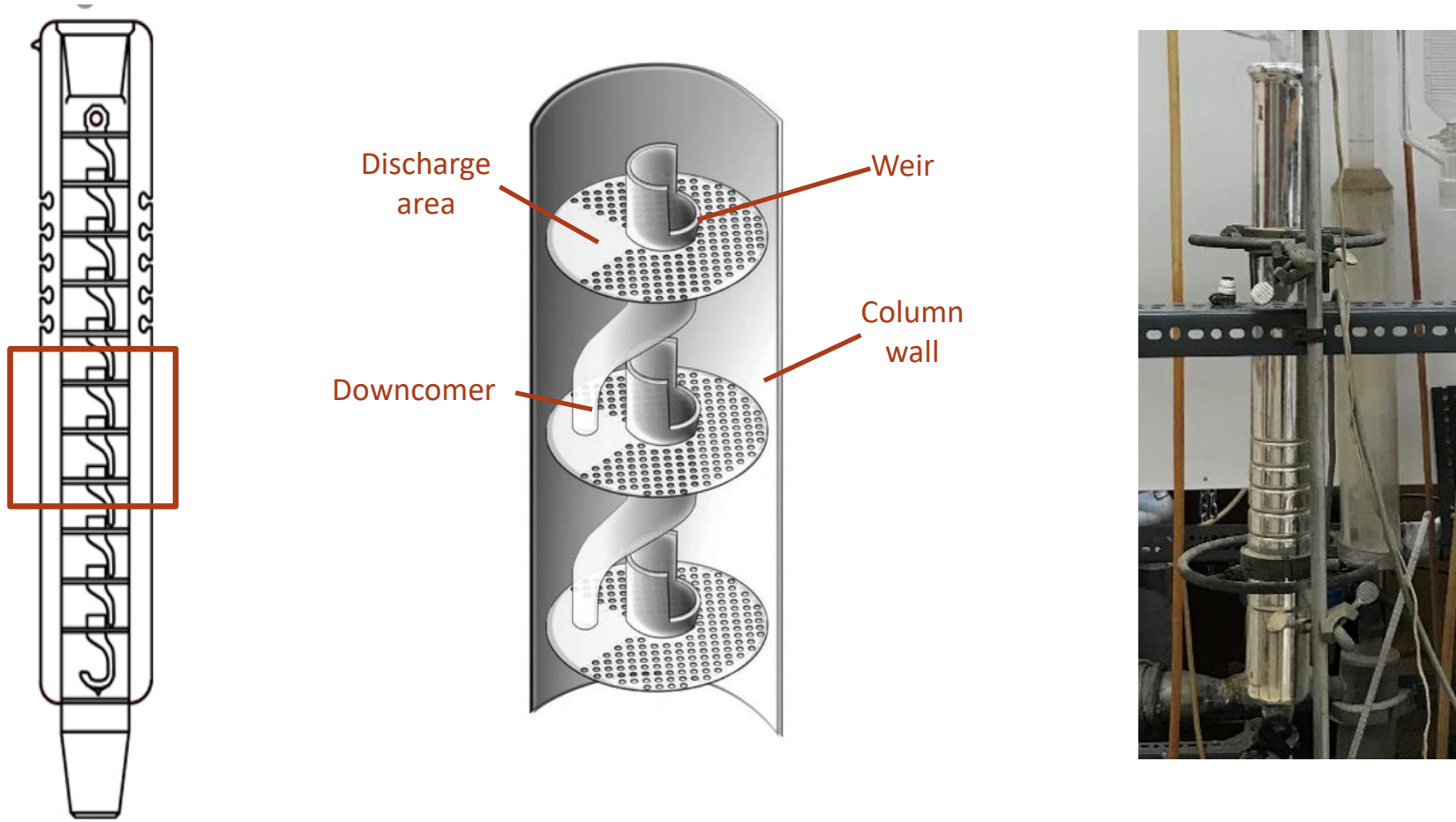
- Κατακόρυφο κυλινδρικό κέλυφος, στο εσωτερικό του οποίου είναι προσαρτημένοι οριζόντιοι διάτρητοι δίσκοι.
- Οι δίσκοι αποσκοπούν στην καλύτερη επαφή μεταξύ της υγρής και της ατμώδους φάσης.
- Ιδανικά, το υγρό και ο ατμός που έρχονται σε επαφή σε κάθε δίσκο βρίσκονται σε ισορροπία οπότε ο δίσκος χαρακτηρίζεται ως θεωρητική βαθμίδα.
- Στην πραγματικότητα, ο χρόνος επαφής σε κάθε δίσκο δεν είναι επαρκής για την επίτευξη της ισορροπίας.

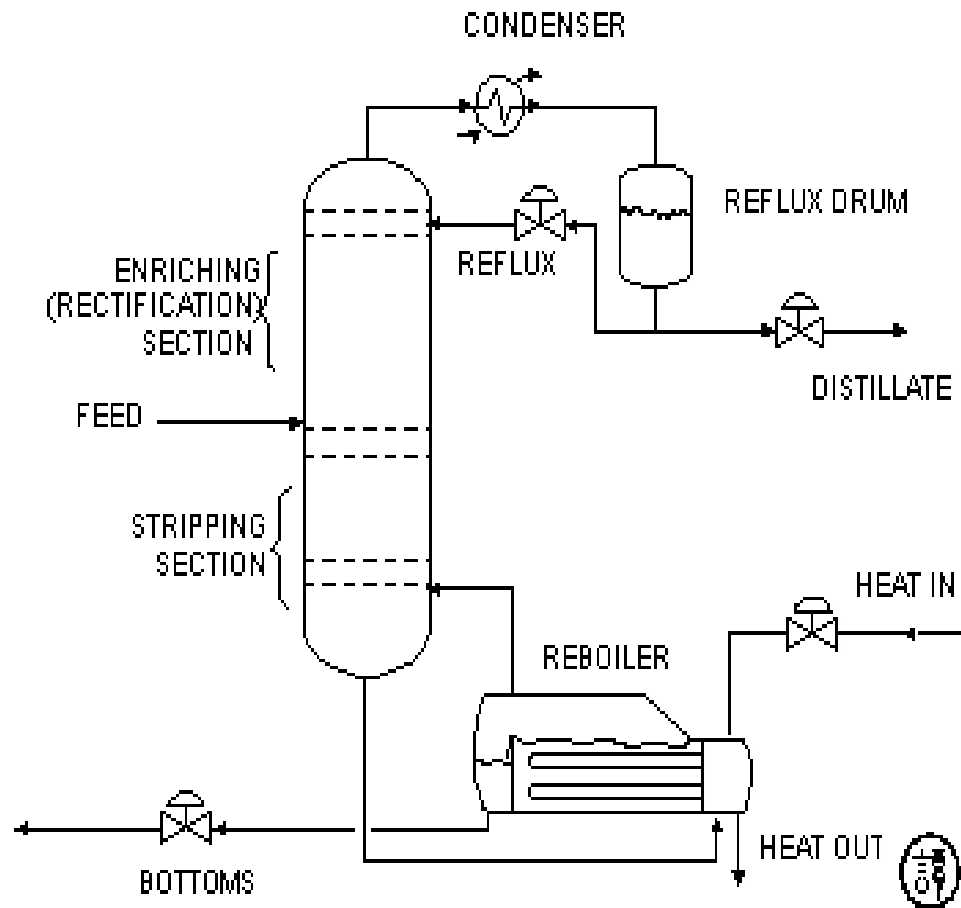

Στήλη Oldershaw

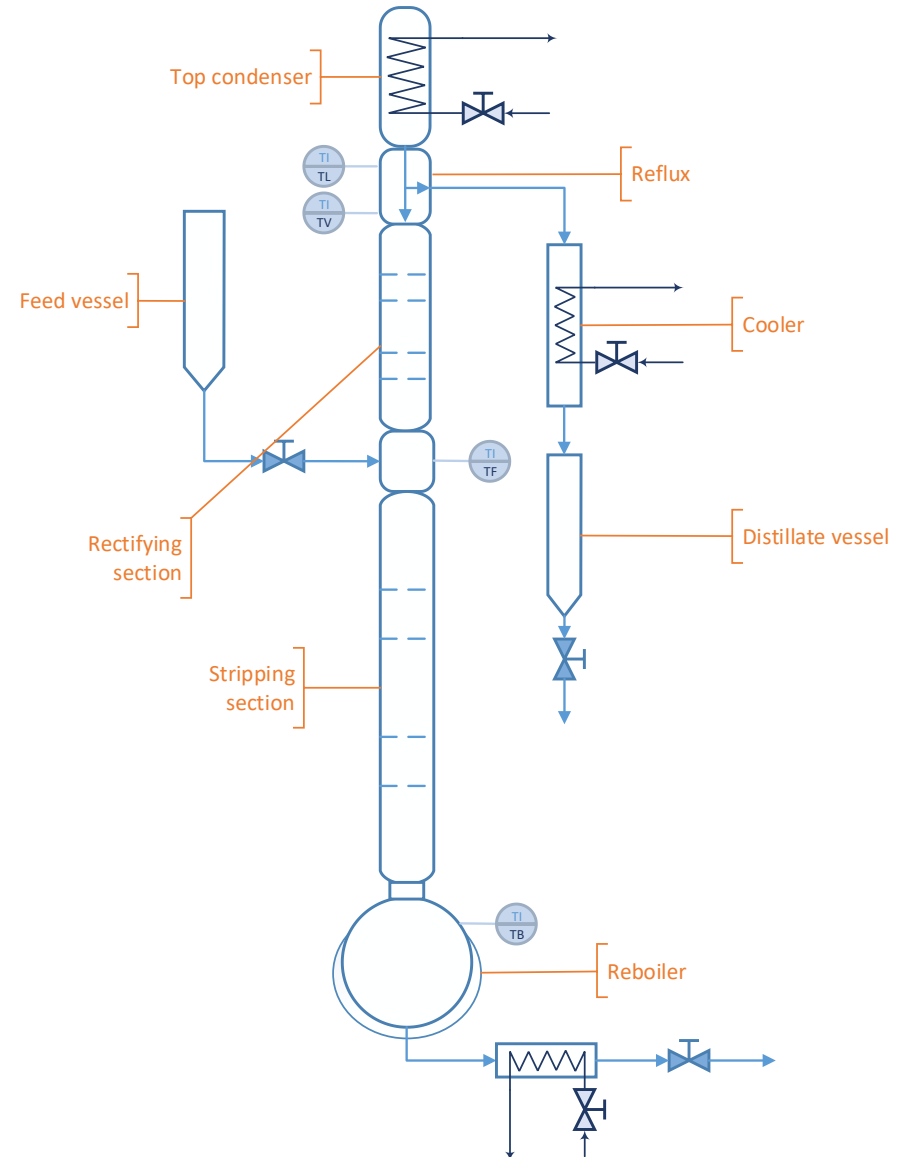
- Οι εργαστηριακές στήλες τύπου Oldershaw αντιπροσωπεύουν αποτελεσματικά την αποδοτικότητα των βιομηχανικών στηλών.
- Δίνουν διαχωρισμούς αντίστοιχους με αυτούς που επιτυγχάνονται σε μεγαλύτερες στήλες

Τυπική διαμόρφωση στήλης κλασματικής απόσταξης

Εργαστηριακή συσκευή κλασματικής απόσταξης

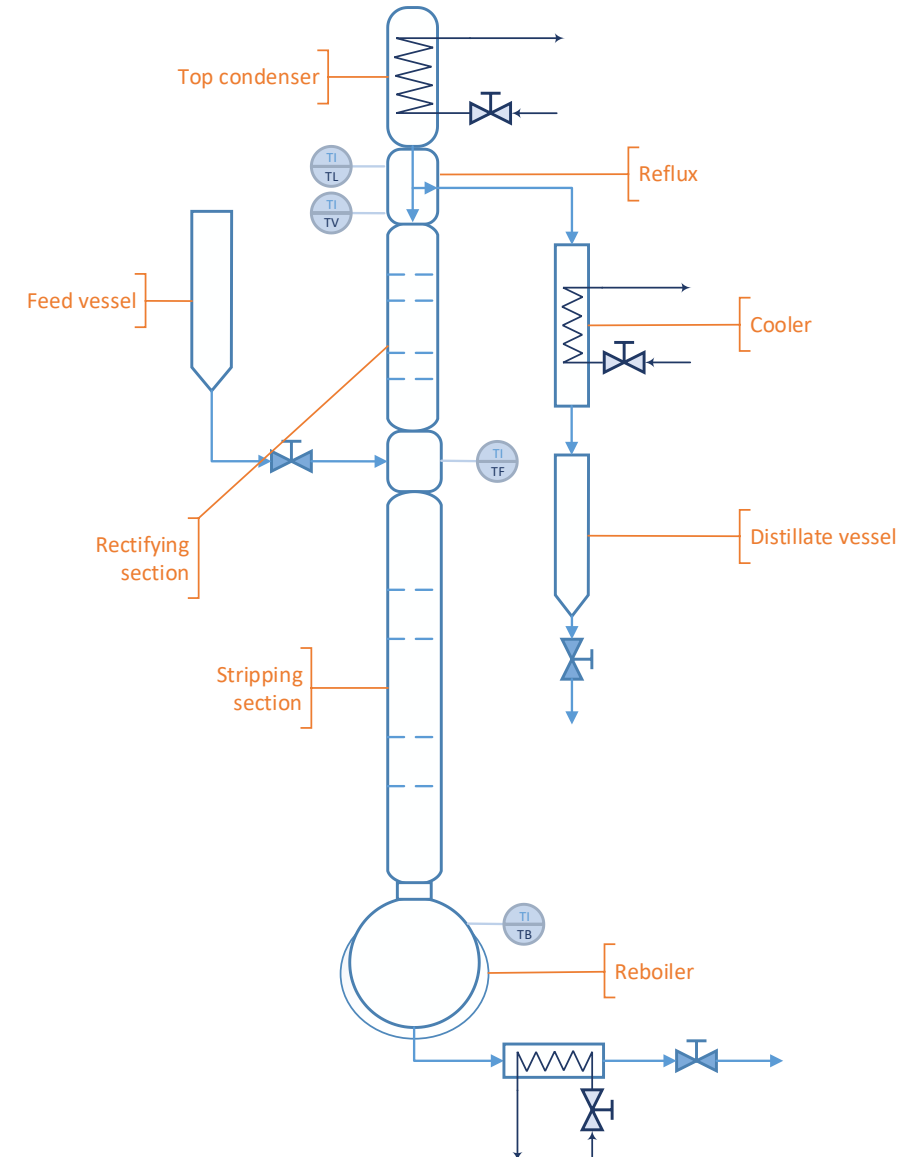

Περιγραφή απόσταξης συνεχούς λειτουργίας

- Η τροφοδοσία εισάγεται σε καθορισμένο ύψος της στήλης
- Υγρό ρέει κατ' αντροπή με τους ατμούς κατά μήκος της στήλης και έρχονται σε επαφή μεταξύ τους
- Στον αναβραστήρα παρέχεται θερμότητα που εξατμίζει μέρος του υπολείμματος (προϊόν πυθμένα)
- Η θερμοκρασία μειώνεται από τον πυθμένα προς την κορυφή της στήλης
- Η σύσταση σε πτητικότερο συστατικό αυξάνεται από τον πυθμένα προς την κορυφή της στήλης
- Για τη διατήρηση της ροής υγρού, μέρος του αποστάγματος επανεισέρχεται στη στήλη ως αναρροή (reflux)

Σε μόνιμες συνθήκες:

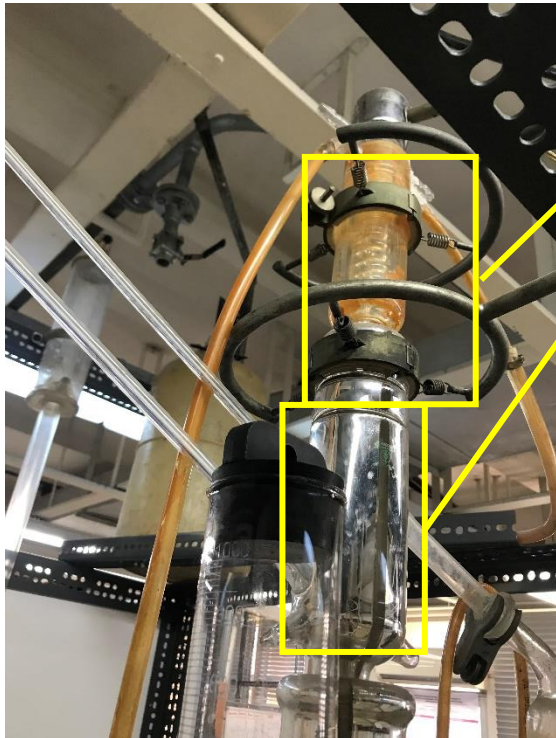
- Σταθερή παροχή τροφοδοσίας και προϊόντων (ροή, σύσταση)
- Συνεχής και σταθερή παροχή θερμότητας στον αναβραστήρα
- Συνεχής και σταθερή απαγωγή θερμότητας στον συμπυκνωτήρα
- Σταθερές συνθήκες (θερμοκρασία, πίεση) και σύστασεις κατά μήκος της στήλης

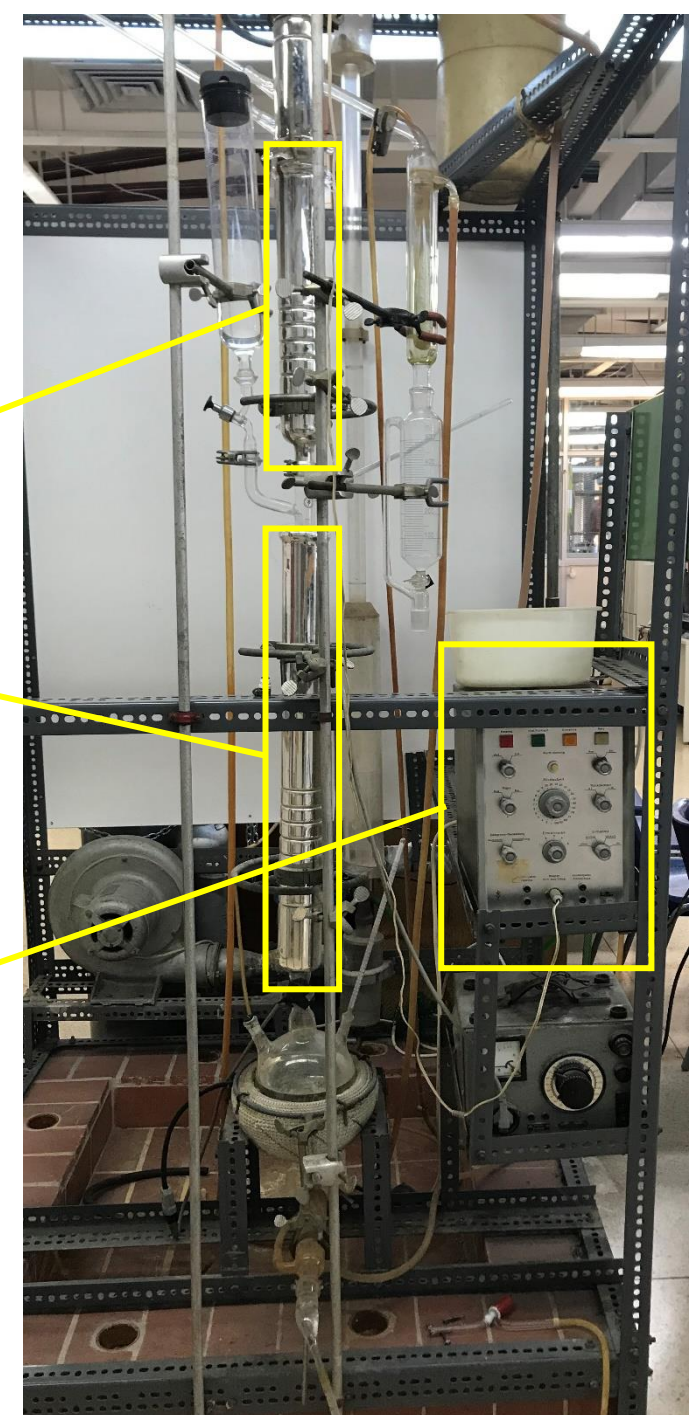
Περιγραφή πειραματικής διάταξης

Η πειραματική διάταξη αποτελείται από:

- Γυάλινη στήλη τύπου Oldershaw διαμέτρου 30 mm
  - Τμήμα εμπλουτισμού: 10 δίσκοι
  - Τμήμα εξάντλησης: 20 δίσκοι
- Συμπυκνωτήρα που ψύχεται με νερό
- Ηλεκτρομαγνητική βαλβίδα και ηλεκτρικό χρονοδιακόπτη για ρύθμιση του λόγου αναρροής

Πίνακας ελέγχου

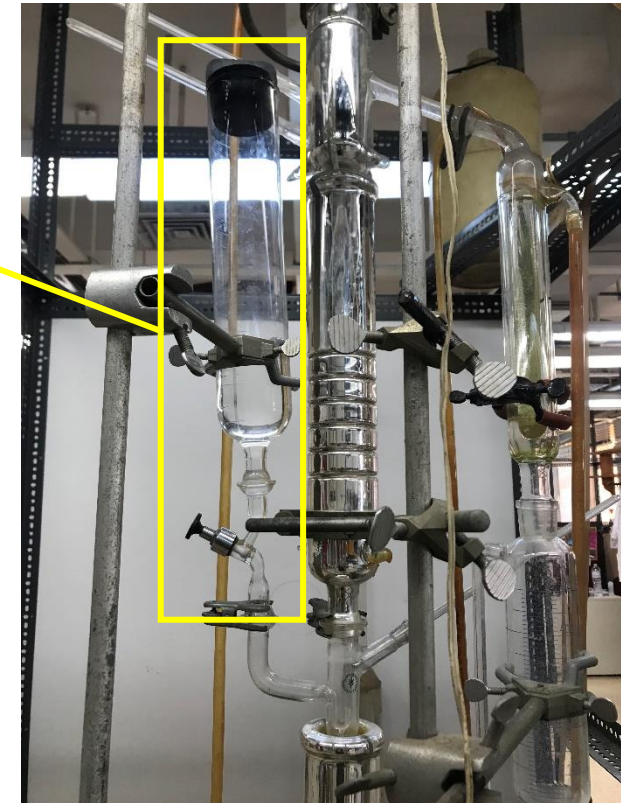
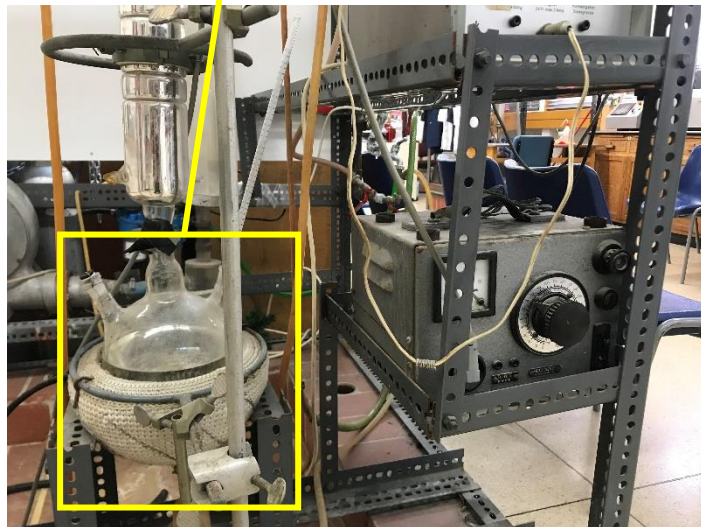

Περιγραφή πειραματικής διάταξης

(συνέχεια)

Η πειραματική διάταξη αποτελείται από:

- Βαθμονομημένο δοχείο τροφοδοσίας και βελονοειδή βάνα για ρύθμιση της παροχής της
- Τμήμα εισαγωγής τροφοδοσίας
- Αναβραστήρα (σφαιρική φιάλη με ειδική διάταξη εξαγωγής του υπολείμματος).
- Θερμομανδύα με ρυθμιζόμενες ηλεκτρικές αντιστάσεις στον αναβραστήρα

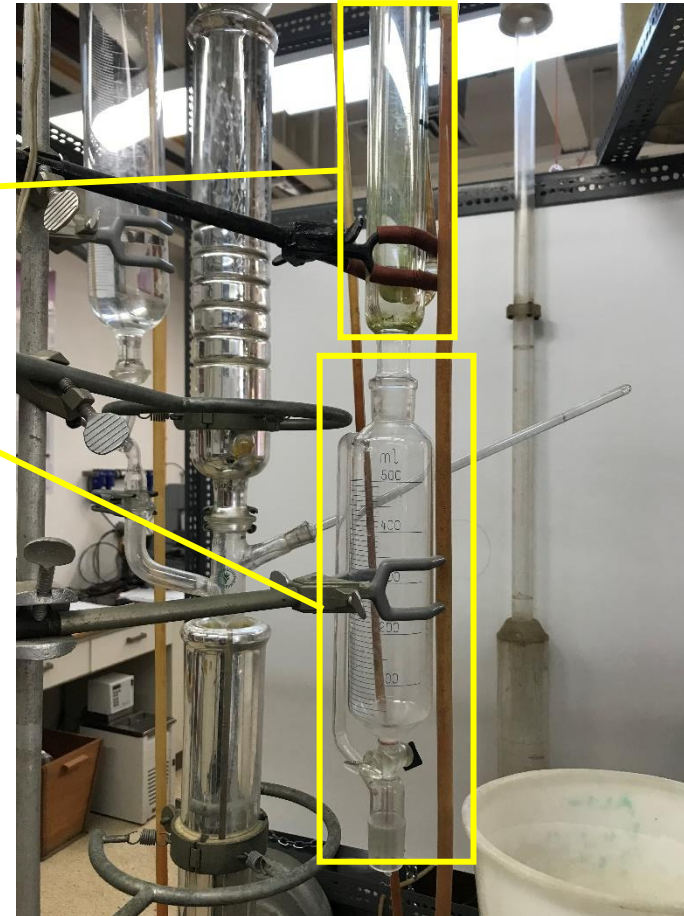
Περιγραφή πειραματικής διάταξης

(συνέχεια)

Η πειραματική διάταξη αποτελείται από:

- Ψυκτήρα προϊόντος κορυφής
- Βαθμονομημένο δοχείο συλλογής αποστάγματος
- Θερμόμετρα σε διάφορα σημεία της στήλης: στον πυθμένα, στον δίσκο τροφοδοσίας και στην κορυφή της στήλης.

Εκτέλεση πειράματος

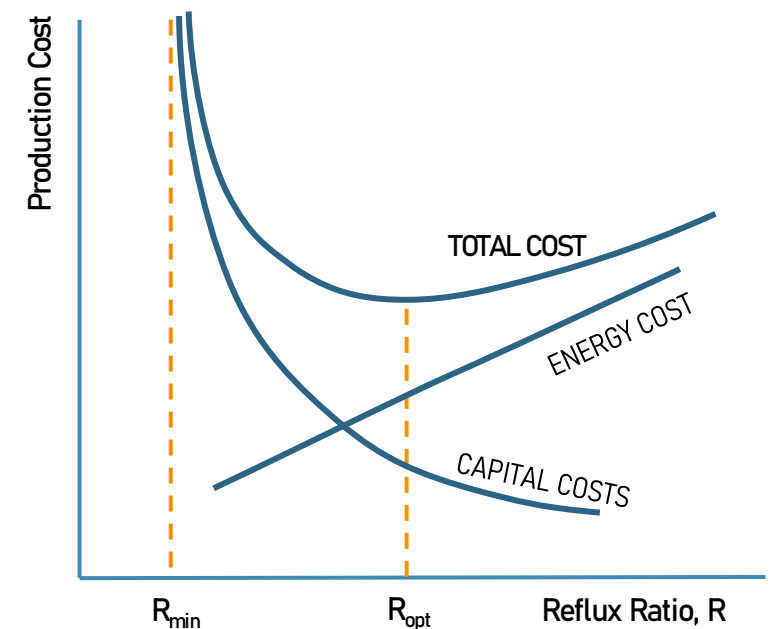
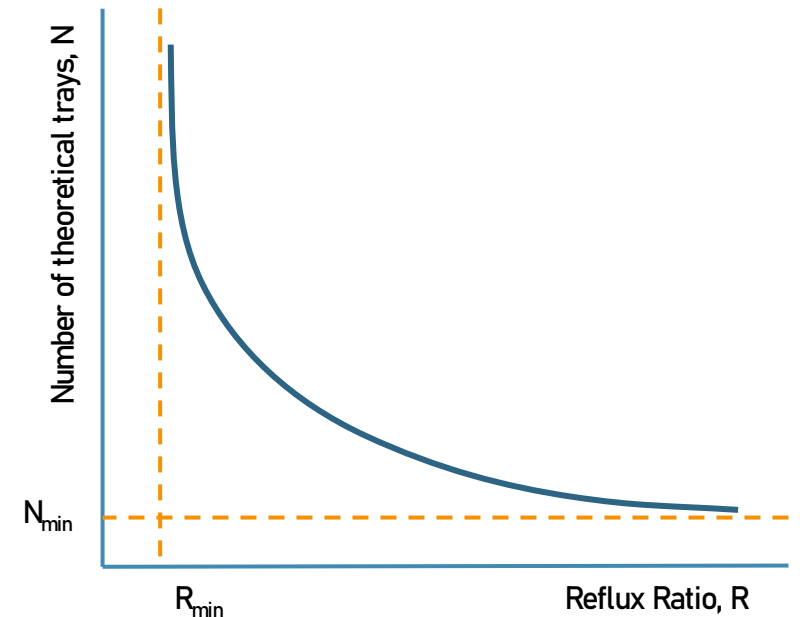
- Ανοίγεται το νερό ψύξης του συμπυκνωτήρα κορυφής και των ψυκτήρων.
- Ρυθμίζεται η παροχή τροφοδοσίας.
- Ρυθμίζεται η θέρμανση του αναβραστήρα
- Ρυθμίζεται ο λόγος αναρροής.
- Περιμένουμε να σταθεροποιηθούν οι θερμοκρασίες (οι οποίες αποτελούν ένδειξη της σύστασης κατά μήκος της στήλης) ώστε η στήλη να λειτουργεί σε μόνιμες συνθήκες.
- Αδειάζεται το δοχείο συλλογής αποστάγματος και η στήλη λειτουργεί σε μόνιμες συνθήκες για ορισμένο χρονικό διάστημα. Καταγράφονται:
  - **Ποσότητα τροφοδοσίας και προϊόντος κορυφής (αποστάγματος).**
  - **Θερμοκρασίες τροφοδοσίας, δίσκου τροφοδοσίας, κορυφής και πυθμένα.**
  - **Ενδείξεις του πίνακα ελέγχου του θερμομανδύα του αναβραστήρα**
  - **Δείκτες διάθλασης δειγμάτων τροφοδοσίας και αποστάγματος.**
- Κατά τη λειτουργία της στήλης οι θερμοκρασίες καταγράφονται ανά 5 λεπτά και λαμβάνονται οι μέσοι όροι.
- Αφού ολοκληρωθεί το πρώτο πείραμα μεταβάλλεται ο λόγος αναρροής και μετά την επίτευξη των νέων μόνιμων συνθηκών καταγράφονται η θερμοκρασία κορυφής και μετράται ο δείκτης διάθλασης του νέου αποστάγματος.
- **Σημείωση**
- Οι συστάσεις της τροφοδοσίας και του αποστάγματος προσδιορίζονται με μέτρηση του δείκτη διάθλασης στους 25°C, με την βοήθεια διαγράμματος σύστασης-δείκτη διάθλασης.

Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τον διαχωρισμό

Καλύτερος διαχωρισμός επιτυγχάνεται με:

- Αύξηση του αριθμού δίσκων (N)
- Αύξηση του λόγου αναρροής (R)

- ✓ Υπάρχει μια αντιστροφή σχέση μεταξύ του λόγου αναρροής και του αριθμού θεωρητικών δίσκων: Για δεδομένο διαχωρισμό (δηλαδή δεδομένα x_D and x_B) από δεδομένη τροφοδοσία (x_F , κατάσταση), χρήση μεγαλύτερου R οδηγεί σε μικρότερο N και το αντίστροφο.
- ✓ Υπάρχουν πολλοί δυνατοί συνδυασμοί R και N που δίνουν τον ίδιο διαχωρισμό.
- ✓ Κατά το σχεδιασμό μιας νέας στήλης το βέλτιστο ζεύγος N και R καθορίζεται με βάση το τελικό κόστος.
- ✓ Για μια υπάρχουσα στήλη όπου το N είναι δεδομένο, μεγαλύτερη καθαρότητα στο προϊόν κορυφής μπορεί να επιτευχθεί με αύξηση του R

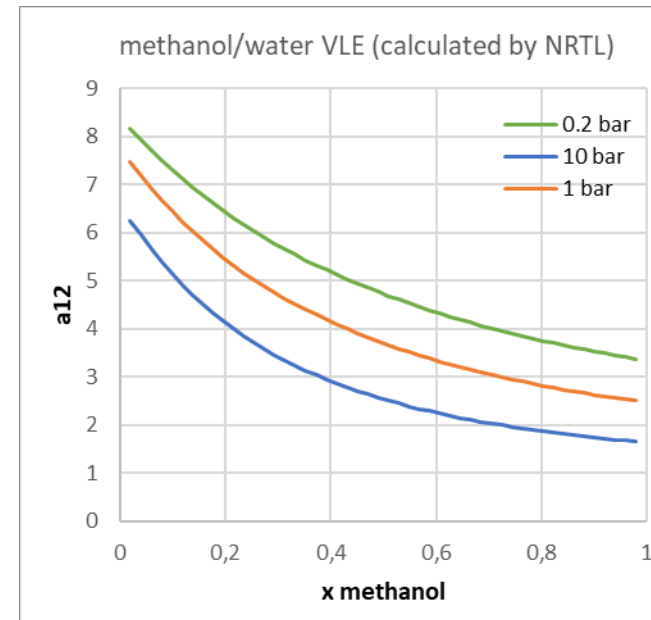
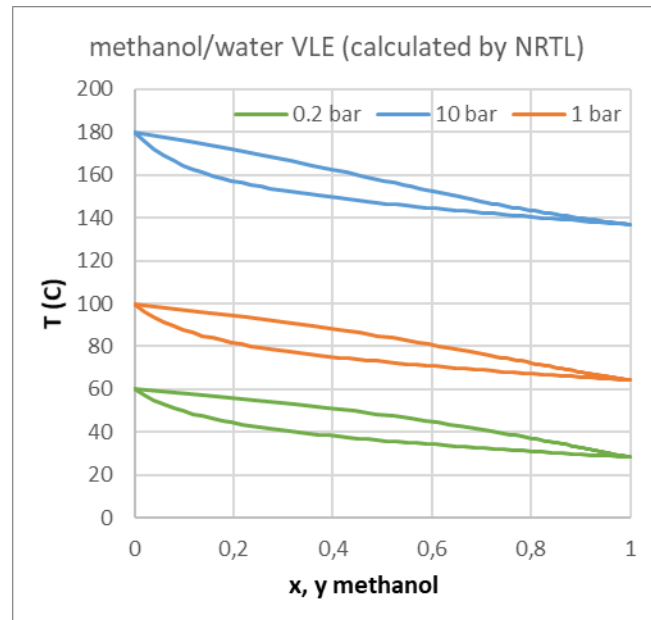

Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τον διαχωρισμό

Καλύτερος διαχωρισμός επιτυγχάνεται με:

- Μείωση της πίεσης λειτουργίας ($P \downarrow \Rightarrow$ σχετική πτητικότητα $\uparrow$)

Ισοζύγια μάζας στην αποστακτική στήλη

$$F = D + B \quad R = \frac{L}{D}$$

$$x_F F = x_D D + x_B B$$

Ισοζύγιο ενέργειας στην αποστακτική στήλη

$$\Delta \dot{H} + \Delta \dot{E}_k + \Delta \dot{E}_p = \dot{Q} - \dot{W}_s$$

1st Law of Thermodynamics for an Open System at Steady-State

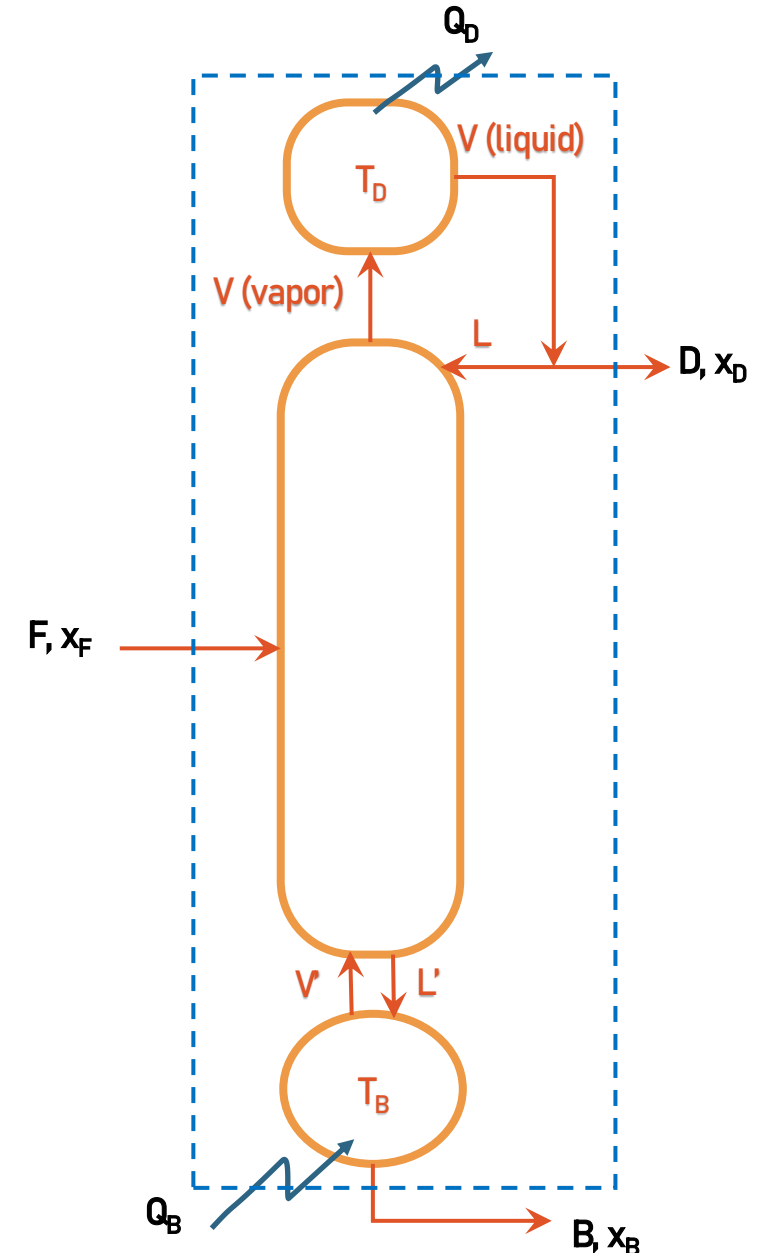
($\Delta = \text{output} - \text{input}$)

$$\Delta \dot{H} = \sum_{\text{output streams}} \dot{m}_j \hat{H}_j - \sum_{\text{input streams}} \dot{m}_j \hat{H}_j$$

$$\Delta \dot{E}_k = \sum_{\text{output streams}} \dot{m}_j u_j^2 / 2 - \sum_{\text{input streams}} \dot{m}_j u_j^2 / 2$$

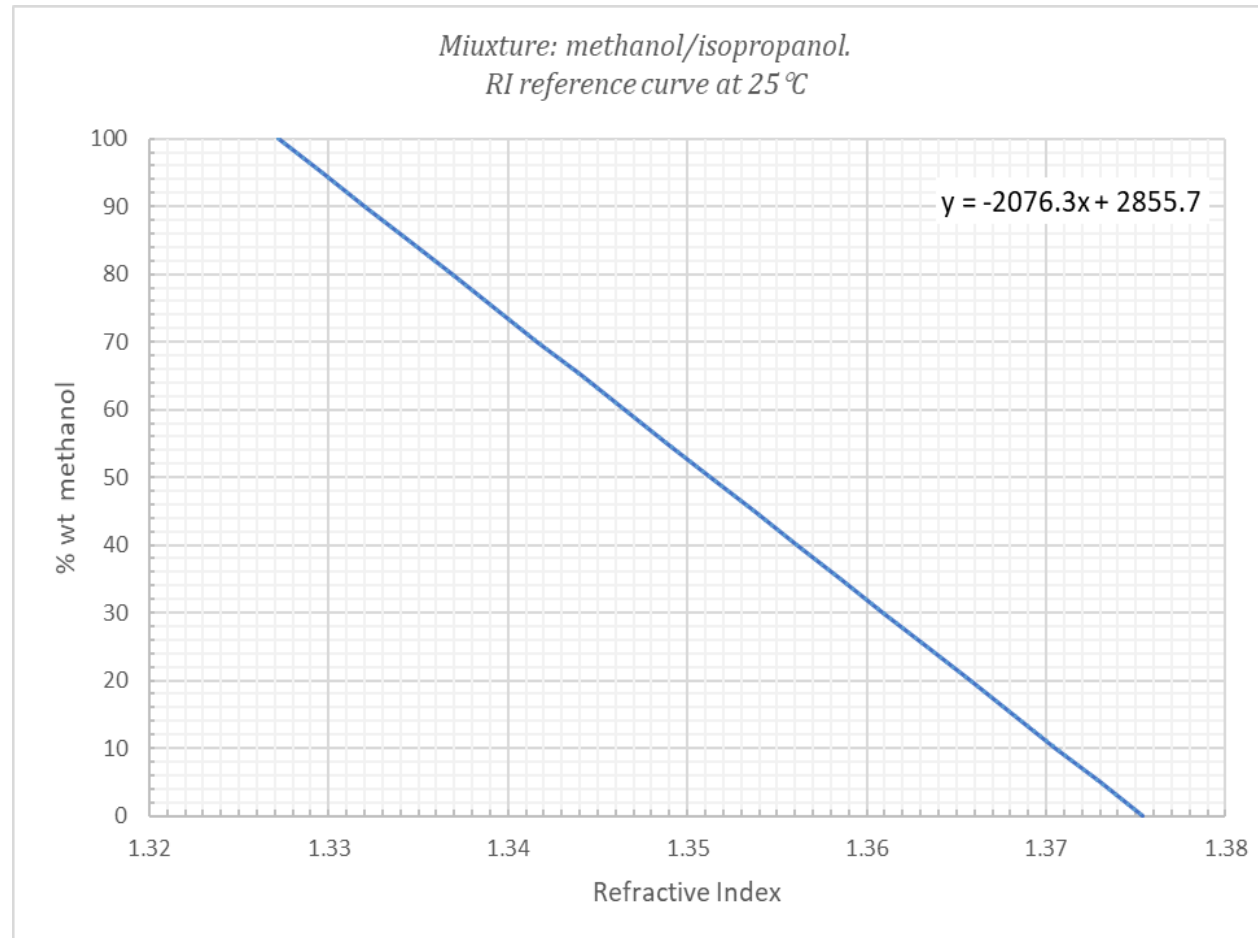
$$\Delta \dot{E}_p = \sum_{\text{output streams}} \dot{m}_j g z_j - \sum_{\text{input streams}} \dot{m}_j g z_j$$

$$Q_B + F h_F = D h_D + B h_B + Q_D$$

Προσδιορισμός συστάσεων των ρευμάτων εισόδου και εξόδου της στήλης

Καμπύλη αναφοράς δείκτη διάθλασης στους 25°C για μίγμα μεθανόλης / 2-προπανόλης

Συνοπτικά, στο πείραμα...

Θέτουμε

- τον λόγο αναρροής (R)
- την ισχύ στον αναβραστήρα

Ρυθμίζουμε

- την παροχή τροφοδοσίας (F)

Μετράμε

- Σύσταση τροφοδοσίας (μετρώντας τον δείκτη διάθλασης και χρησιμοποιώντας καμπύλη αναφοράς) (x_F)
- Παροχή αποστάγματος (D)
- Σύσταση αποστάγματος (x_D)

Υπολογίζουμε

- Παροχή και σύσταση υπολείμματος (B, x_B)
- Θερμότητα που απάγεται στον συμπυκνωτήρα
- Ελέγχουμε την επίδραση του λόγου αναρροής στην καθαρότητα του αποστάγματος

Καταστρώνουμε

- Ολικό και μερικό ισοζύγιο μάζας
- Ισοζύγιο ενέργειας

Ερωτήματα

---

1. Να γίνει το μεθοδολογικό διάγραμμα ροής και οργάνων.
2. Να καταστρωθούν το ολικό ισοζύγιο μάζας, τα ισοζύγια μάζας των επιμέρους συστατικών του μίγματος και το ισοζύγιο ενέργειας στις μόνιμες συνθήκες λειτουργίας:
  - (α) για την κανονική λειτουργία, και
  - (β) για την ακραία περίπτωση χωρίς τροφοδοσία και προϊόντα.
3. Με βάση τις πειραματικές μετρήσεις να προσδιοριστεί η ποσότητα (ή η παροχή) και η σύσταση του υπολείμματος και το ποσό της θερμότητας που απάγεται στον συμπυκνωτήρα.
4. Να προσδιοριστεί η % ανάκτηση της μεθανόλης.
5. Να συζητηθεί η επίδραση του λόγου αναρροής στην καθαρότητα του προϊόντος κορυφής με βάση και τις πειραματικές μετρήσεις